

Algoritmi numerici pentru optimizare. Algoritmi determiniști de ordin zero.

Prof.dr.ing. Gabriela Ciuprina

Universitatea "Politehnica" București, Facultatea de Inginerie Electrică,
Departamentul de Electrotehnică

Suport didactic pentru disciplina *Algoritmi Numerici*, 2015

Cuprins

Introducere

Optimizare unidimensională

- Metoda căutării simultane
- Metoda căutării dihotomice
- Metoda Fibonacci
- Metoda secțiunii de aur

Optimizare multidimensională

- Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)
- Metoda Powell

Formularea problemei

Să se găsească n parametri independenți, notați $x_1^*, x_2^*, \dots, x_n^*$, pentru care expresia E este minimă, unde

$$E = f(x_1, x_2, \dots, x_n), \quad (1)$$

și $f : \Omega \rightarrow \mathbb{R}$, $\Omega \subset \mathbb{R}^n$, este dată.

Pe scurt:

$$(x_1^*, x_2^*, \dots, x_n^*) = \arg \min f(x_1, x_2, \dots, x_n). \quad (2)$$

Notății

$$\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]^T \in \Omega. \quad (3)$$

$$\mathbf{x}_{\min} = [x_1^*, x_2^*, \dots, x_n^*]^T \in \Omega \quad (4)$$

$$\mathbf{x}_{\min} = \arg \min f(\mathbf{x}), \quad \mathbf{x} \in \Omega$$

$$E_{\min} = f(\mathbf{x}_{\min}).$$

Formularea problemei

$$\mathbf{x}_{\min} = \arg \min f(\mathbf{x}), \quad \mathbf{x} \in \Omega \quad (5)$$

$$E_{\min} = f(\mathbf{x}_{\min}). \quad (6)$$

Observații:

1. Min / Max - limitare ?

$$\max \{ f(\mathbf{x}) \mid \mathbf{x} \in \Omega \} = - \min \{ -f(\mathbf{x}) \mid \mathbf{x} \in \Omega \}$$

2. Optimizarea "scalară" - un singur număr înglobează criterii

- de proiectare ($\|$ performanța cerută – cea obținută $\|$);
- de economie (prețul).

$\Rightarrow f$ este numită *funcție obiectiv*, *funcție de cost*, *funcție de merit*, *criteriu de performanță*.

Formularea problemei

Minime globale/locale

$$\mathbf{x}_{\min} = \arg \min f(\mathbf{x}), \quad \mathbf{x} \in \Omega \quad (7)$$

$$E_{\min} = \min \{ f(\mathbf{x}) \mid \mathbf{x} \in \Omega \} \quad (8)$$

$\mathbf{x}_{\min}$ este *minim global* dacă

$$E_{\min} \leq f(\mathbf{x}), \quad \forall \mathbf{x} \in \Omega \quad (9)$$

- dacă $E_{\min} \leq f(\mathbf{x})$ doar într-o vecinătate a lui $\mathbf{x}_{\min}$ atunci minimul este *local*.
- în practică este dificil de stabilit dacă un minim găsit este local sau global;
- minimul global s-ar putea să nu fie unic.

Metode de optimizare

I. Deterministe - conduc la aceeași soluție pentru rulări diferite ale programului, dacă pornesc din aceeași condiții inițiale și au aceeași parametri.

- Dezavantaj: găsesc întotdeauna un minim local, dependent de inițializare;
- Avantaj: efort de calcul mic.

În problemele de optimizare din efortul de calcul se exprimă în număr de evaluări de funcții obiectiv.

Pot fi

1. **de ordin zero** - necesită doar evaluări de funcții obiectiv;

Ex: metoda căutării simultane; metoda căutării dihotomice; metoda Fibonacci; metoda secțiunii de aur; metoda simplexului descendent (Nelder-Mead); metoda Powell, etc.

2. **de ordin superior** (1,2) - necesită și evaluări ale derivatelor funcției obiectiv.

II. Stocastiche

Metode de optimizare - 1D

$$(x_1^*, x_2^*, \dots, x_n^*) = \arg \min f(x_1, x_2, \dots, x_n). \quad (10)$$

"Optimizare 1D": $n = 1$

→ În contextul optimizării 1D: f se numește **unimodală** atunci când are un singur minim în domeniul ei de definiție.

"Optimizare nD": $n > 1$

Metode

- **de căutare** = intervalul care conține minimul este micșorat prin evaluarea lui f în anumite puncte;
- **de aproximare** = funcția de optimizat este aproximată printr-o funcție cunoscută care poate fi analizată ușor.

Metoda căutării simultane

Ideea:

- se împarte $[a, b]$ în n subintervale $x_i = a + ih, i = 0, \dots, n$,
 $h = (b - a)/n$.
- se selectează valoarea minimă dintre $f(x_i)$.

Obs: h - suficient de mic

```
funcție met_căutării_simultane(real a, b, funcție f, întreg n)
h = (b - a)/n
minim = f(b)
pentru i = 0 : n - 1
    x = a + ih
    val = f(x)
    dacă (val < minim)
        minim = val;
întoarce minim
```

Complexitate¹ $T = O(n)$

---

¹Operația de referință este evaluarea funcției f .

Metoda căutării simultane

Acuratețe (pp f unimodală)

Dacă x_k este punctul de minim obținut $\Rightarrow x_{\min} \in [x_{k-1}, x_{k+1}]$.

Obs:

- $[x_{k-1}, x_{k+1}]$ - *interval de incertitudine*
 $x_{\min} \in [x_k - h, x_k + h] \Leftrightarrow "x_{\min} = x_k \pm h"$.

- Eroarea absolută

$$|x_{\min} - x_k| \leq h$$

- Eroarea relativă

$$\left| \frac{x_{\min} - x_k}{x_{\min}} \right| \leq \frac{h}{\min(|x_{k-1}|, |x_{k+1}|)}$$

$\rightarrow$ dificultate dacă $x_{k-1} = 0$ sau $x_{k+1} = 0$

Metoda căutării simultane

Acuratețe (pp f unimodală)

Se preferă

Estimator al erorii relative = raportul dintre intervalul de incertitudine final și cel inițial

$$\text{er}_{\text{rel}} = \frac{2h}{b-a} = \frac{2}{n}$$

Pentru ca $\text{er}_{\text{rel}} \leq \varepsilon \Rightarrow \frac{2}{n} \leq \varepsilon \Rightarrow n = \left\lceil \frac{2}{\varepsilon} \right\rceil + 1$ evaluări.

Dacă $\varepsilon = 10^{-m} \Rightarrow n = 2 \cdot 10^m + 1$ (ex: $\varepsilon = 1\% \Rightarrow n = 201$).

Generalizare

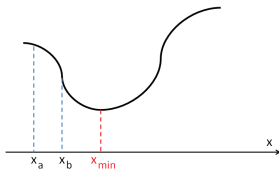
Ideea metodei s-ar putea generaliza în spațiul n -dimensional, dar efortul de calcul ar crește enorm de mult.

Metoda căutării dihotomice

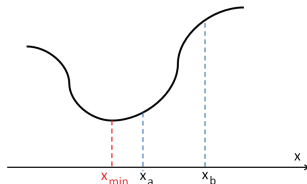
Pp. f unimodală.

Ideea căutării dihotomice²

- dacă x_a și x_b sunt două puncte situate de aceeași parte a punctului de minim $x_{\min}$ atunci cel care se găsește mai aproape de $x_{\min}$ furnizează o aproximație mai bună.

$$x_a < x_b < x_{\min} \Rightarrow \\ f(x_b) < f(x_a)$$

$$x_{\min} < x_a < x_b \Rightarrow \\ f(x_a) < f(x_b)$$

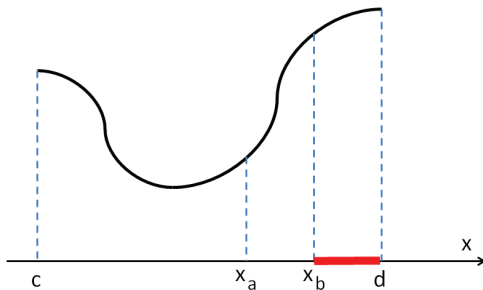
²Dihotomie = diviziune în două părți; bifurcare; împărțirea unei noțiuni în alte două noțiuni care epuizează întreaga sferă a noțiunii împărțite.

Metoda căutării dihotomice

Ideea algoritmului

Fie $I = (c, d)$ intervalul de incertitudine și $x_a < x_b$ două puncte în acest interval.

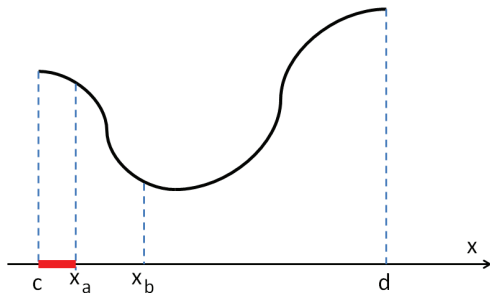
dacă $f(x_a) < f(x_b)$
atunci $I_{\text{nou}} = (c, x_b)$

 se poate elimina

Metoda căutării dihotomice

Ideea algoritmului

Fie $I = (c, d)$ intervalul de incertitudine și $x_a < x_b$ două puncte în acest interval.

dacă $f(x_a) > f(x_b)$
atunci $I_{\text{nou}} = (x_a, d)$

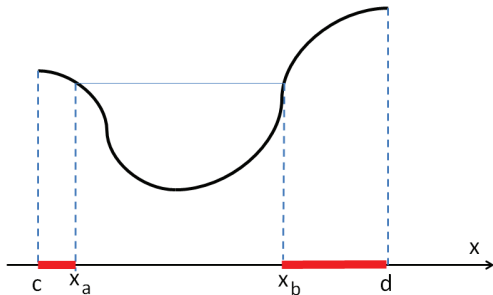
■ se poate elimina

Metoda căutării dihotomice

Ideea algoritmului

Fie $I = (c, d)$ intervalul de incertitudine și $x_a < x_b$ două puncte în acest interval.

dacă $f(x_a) = f(x_b)$
atunci $I_{\text{nou}} = (x_a, x_b)$

 se pot elimina

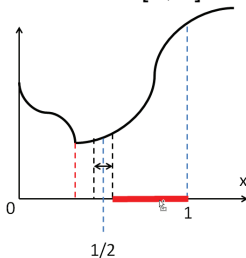

Metoda căutării dihotomice

Ipoteza de unimodalitate permite micșorarea succesivă a intervalului de incertitudine.

Algorithm: se înjumătățește intervalul de incertitudine plasând perechi de puncte test foarte aproape una de cealaltă (Δx - distanța dintre ele) în interiorul fiecărui interval.

Exemplu - dacă $I = [0, 1]$

După primul pas

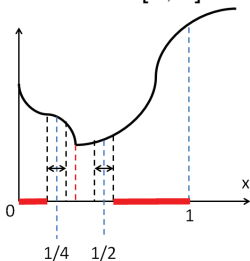
$$I_{\text{nou}} = \left[0, \frac{1}{2} + \frac{\Delta x}{2}\right)$$

Ipoteza de unimodalitate permite micșorarea succesivă a intervalului de incertitudine.

Algoritm: se înjumătățește intervalul de incertitudine plasând perechi de puncte test foarte aproape una de cealaltă (Δx - distanța dintre ele) în interiorul fiecărui interval.

Exemplu - dacă $I = [0, 1]$

După al doilea pas

$$I_{\text{nou}} = [\frac{1}{4} - \frac{\Delta x}{2}, \frac{1}{2} + \frac{\Delta x}{2})$$

Metoda căutării dihotomice

Acuratețe

- m pași: $2m$ evaluări și un interval de incertitudine de $l/2^m$.
- După n evaluări intervalul de incertitudine este $l/2^{n/2}$.
- Eroarea relativă

$$er_{rel} = \frac{1/2^{n/2}}{1} = \frac{1}{2^{n/2}}$$

Pentru ca $er_{rel} \leq \varepsilon \Rightarrow \frac{1}{2^{n/2}} \leq \varepsilon \Rightarrow n = 2 \log_2 \left(\frac{1}{\varepsilon} \right) + 1$ evaluări.

Dacă $\varepsilon = 1\% \Rightarrow n = 14$, mai eficient decât la căutarea simultană.

Dezavantaje

- Δx nu poate fi mai mic decât zeroul mașinii
- Este ineficientă evaluarea funcției pentru valori atât de apropiate. Erorile de rotunjire ar putea duce la decizii greșite.
- Metoda nu se poate generaliza în cazul n-dimensional.

Metoda Fibonacci

Ideea: eliminarea intervalelor similar ca la metoda căutării dihotomice, dar punctele intermediare x_a și x_b nu sunt apropiate.

Reamintire: șirul lui Fibonacci

$$a_0 = a_1 = 1$$

$$a_n = a_{n-1} + a_{n-2}, \quad n = 2, 3, \dots \quad (11)$$

1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, ...

Obs:

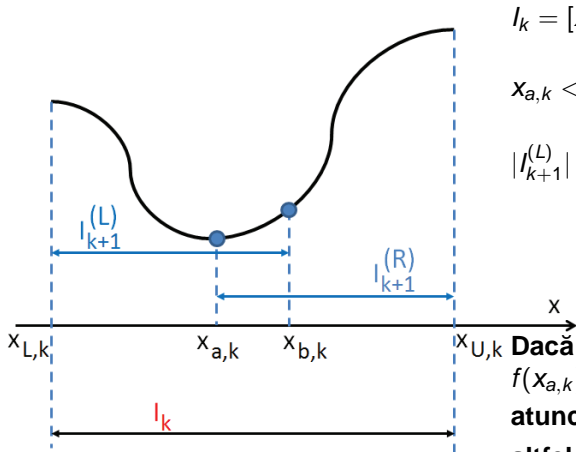
$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n-1}}{a_n} = \frac{-1 + \sqrt{5}}{2} \approx 0.615 \quad (12)$$

Dem:

$$a_n/a_{n-1} = 1 + a_{n-2}/a_{n-1} \Rightarrow 1/x = 1 + x \Rightarrow x^2 + x - 1 = 0, \text{ etc.}$$

Metoda Fibonacci

$$I_k = [x_{L,k}, x_{U,k}]$$

$$x_{a,k} < x_{b,k}$$

$$|I_{k+1}^{(L)}| = |I_{k+1}^{(R)}|$$

Dacă

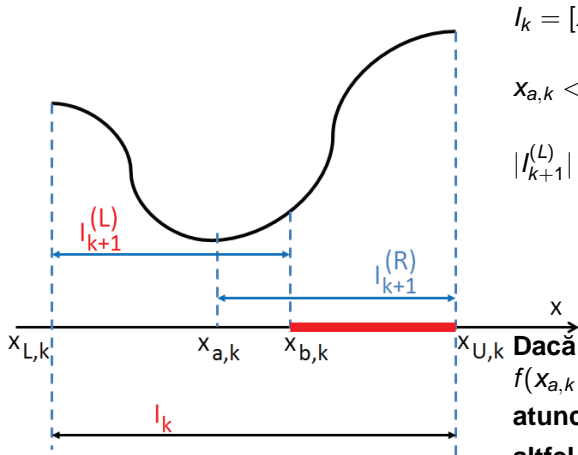
$$f(x_{a,k}) < f(x_{b,k})$$

atunci $I_{k+1} = I_{k+1}^{(L)}$

altfel $I_{k+1} = I_{k+1}^{(R)}$

Metoda Fibonacci

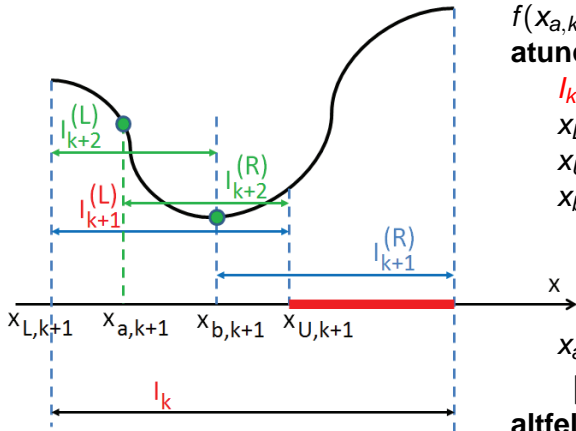
$$I_k = [x_{L,k}, x_{U,k}]$$

$$x_{a,k} < x_{b,k}$$

$$|I_{k+1}^{(L)}| = |I_{k+1}^{(R)}|$$

Dacă
 $f(x_{a,k}) < f(x_{b,k})$
atunci $I_{k+1} = I_{k+1}^{(L)}$
altfel $I_{k+1} = I_{k+1}^{(R)}$

Metoda Fibonacci

Dacă

$$f(x_{a,k}) < f(x_{b,k})$$

atunci

$$I_{k+1} = I_{k+1}^{(L)}$$

$$x_{L,k+1} = x_{L,k}$$

$$x_{U,k+1} = x_{b,k}$$

$$x_{b,k+1} = x_{a,k}$$

$x_{a,k+1}$ ales a.î

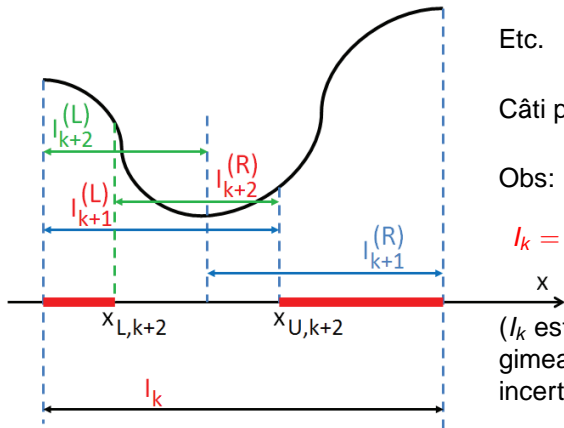
$$|I_{k+2}^{(L)}| = |I_{k+2}^{(R)}|$$

altfel

...

Metoda Fibonacci

Etc.

Câți pași ?

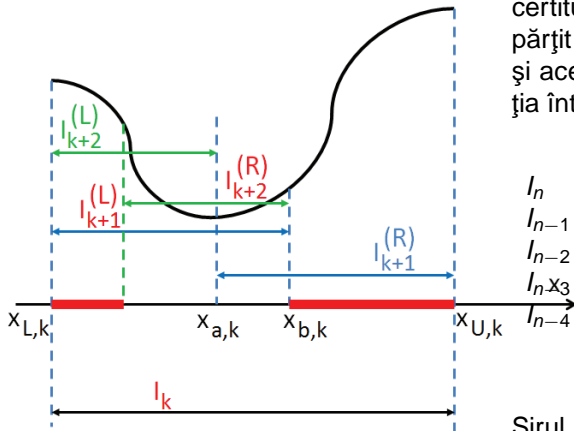
Obs:

$$I_k = I_{k+1} + I_{k+2} \quad (13)$$

(I_k este de acum lungimea intervalului de incertitudine).

Metoda Fibonacci

Ultimul interval de incertitudine va fi împărțit în 2 și nu în 3 și aceasta va fi soluția întoarsă.

$$\begin{aligned}
 I_n &= I_{n+1} = 1I_n \\
 I_{n-1} &= I_n + I_{n+1} = 2I_n \\
 I_{n-2} &= I_{n-1} + I_n = 3I_n \\
 I_{n-3} &= I_{n-2} + I_{n-1} = 5I_n \\
 I_{n-4} &= I_{n-3} + I_{n-2} = 8I_n \\
 &\vdots
 \end{aligned}
 \tag{14}$$

Șirul Fibonacci:
1, 1, 2, 3, 5, 8, ...

Metoda Fibonacci

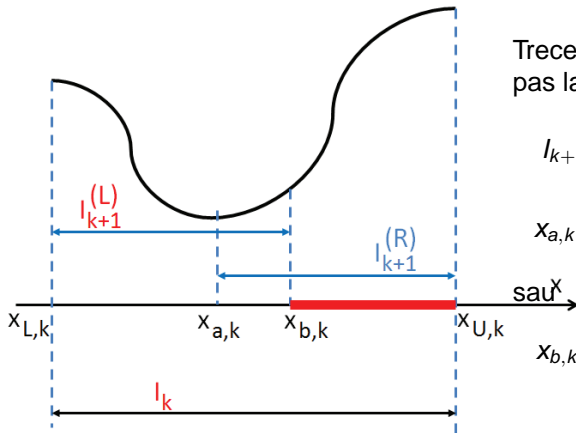
$$\begin{aligned}
 l_{n-1} &= a_2 l_n \\
 l_{n-2} &= a_3 l_n \\
 l_{n-3} &= a_4 l_n \\
 l_{n-4} &= a_5 l_n \\
 &\vdots \\
 l_k &= a_{n-k+1} l_n \\
 &\vdots \\
 l_1 &= a_n l_n
 \end{aligned} \tag{15}$$

n se stabilește de la început!

Metoda Fibonacci

Trecerea de la un pas la altul:

$$l_{k+1} = \frac{a_{n-k}}{a_{n-k+1}} l_k \quad (16)$$

$$x_{a,k} = x_{U,k} - l_{k+1} \quad (17)$$

$$x_{b,k} = x_{L,k} + l_{k+1} \quad (18)$$

Metoda Fibonacci

funcție [real x_min , tol_x, f_min] = met_fibonacci(real la , lb , funcție f , întreg n)

a = numere_fibonacci(n) ; calculează numerele Fibonacci între 1 și n

$xL_1 = la$; capătul din stânga al intervalului inițial

$xU_1 = lb$; capătul din dreapta al intervalului inițial

$l_1 = lb - la$; lungimea intervalului inițial

$l_2 = (a_{n-1} / a_n) l_1$

$xa_1 = xU_1 - l_2$

$xb_1 = xL_1 + l_2$

$fa = f(xa_1)$

$fb = f(xb_1)$

pentru $k = 2, n - 1$

$l_{k+1} = (a_{n-k} / a_{n-k+1}) l_k$

dacă ($fa \leq fb$) **atunci**

$xL_k = xL_{k-1}$

$xU_k = xb_{k-1}$

$xa_k = xU_k - l_{k+1}$

$xb_k = xa_{k-1}$

$fb = fa$

$fa = f(xa_k)$

altfel

$xL_k = xa_{k-1}$

$xU_k = xU_{k-1}$

$xb_k = xL_k + l_{k+1}$

$xa_k = xb_{k-1}$

$fa = fb$

$fb = f(xb_k)$

$x\_min = (xL_k + xU_k) / 2$

tol_x = l_{n-1}

$f\_min = f(x\_min)$

retur

Metoda Fibonacci

Acuratețe și efort de calcul

Eroarea relativă

$$\frac{l_n}{l_1} = \frac{1}{a_n} \quad (19)$$

se obține cu un efort de $n + 1$ evaluări de funcții.

a_n : 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, ...

$\frac{l_{11}}{l_1} = \frac{1}{144}$ după 12 evaluări

Căutare simultană: 21 de evaluări pentru a scădea intervalul de incertitudine de 10 ori.

Fibonacci: $\frac{l_6}{l_1} = \frac{1}{13} \Rightarrow 7$ evaluări.

Metoda Fibonacci

Numărul de evaluări de funcții trebuie impus ca parametru de intrare.

- Dacă se cere ca valoarea funcției să scadă de un anumit număr de ori față de valoarea inițială, atunci numărul de evaluări nu poate fi estimat.
- Dacă se cere ca intervalul de incertitudine să scadă de un anumit număr de ori față de valoarea inițială, atunci se poate determina cea mai mică valoare N pentru care $1/a_N < \varepsilon$, și folosit acest N ca parametru pentru procedura Fibonacci.
- Se poate demonstra că dintre metodele care cer un număr fixat de evaluări de funcții, metoda Fibonacci realizează cea mai mare micșorare a intervalului de incertitudine.

Metoda nu se poate generaliza în cazul multidimensional

Metoda secțiunii de aur

Fibonacci: primele două puncte x_a și x_b depind de numărul de evaluări de funcții. Odată specificat acest număr și pusă condiția ca la sfârșit $x_a = x_b$ rezultă lungimea intervalului.

Metoda secțiunii de aur - presupune tot că

$$l_k = l_{k+1} + l_{k+2}, \quad (20)$$

dar, impune ca

$$\frac{l_k}{l_{k+1}} = \frac{l_{k+1}}{l_{k+2}} = \varphi \quad (21)$$

Metoda secțiunii de aur

$$l_k = l_{k+1} + l_{k+2}$$

$$\frac{l_k}{l_{k+2}} = \frac{l_{k+1}}{l_{k+2}} + 1,$$

$$\varphi^2 = \varphi + 1,$$

$$\varphi = \frac{1 + \sqrt{5}}{2} \approx 1.618$$

Secțiunea de aur = împărțirea unui interval în două subintervale a.î. raportul dintre intervalul întreg și subintervalul mai mare este egal cu raportul dintre subintervalul mai mare și cel mai mic.

Vedeți și https://en.wikipedia.org/wiki/Golden_ratio

Metoda secțiunii de aur

Algoritm - seamană cu cel al metodei Fibonacci, se fac următoarele modificări:

- a_{n-1}/a_n se înlocuiește cu φ
- a_{n-k}/a_{n-k+1} se înlocuiește cu φ
- în loc de ciclu cu contor se folosește ciclu cu test
- criteriul de oprire este mai natural - bazat pe reducerea lungimii intervalului de incertitudine de un număr impus de ori.

Temă - scrieți pseudocodul algoritmului, implementați-l, testați-l și comparați rezultatele cu cele obținute cu metoda Fibonacci.

Metoda secțiunii de aur

Comparație cu metoda Fibonacci

Se poate arăta că

$$a_n \approx \frac{\varphi^{n+1}}{\sqrt{5}} \quad (22)$$

Fibonacci:

$$\varepsilon_F = \frac{l_n}{l_1} = \frac{1}{a_n} = \frac{\sqrt{5}}{\varphi^{n+1}} \quad (23)$$

Secțiunea de aur (pentru același număr de evaluări):

$$\varepsilon_g = \frac{l_n}{l_1} = \frac{1}{\varphi^{n-1}} \quad (24)$$

Metoda secțiunii de aur

Comparație cu metoda Fibonacci

Rezultă că

$$\frac{\varepsilon_g}{\varepsilon_F} = \frac{\varphi^2}{\sqrt{5}} \approx 1.17 \quad (25)$$

Pentru același număr de evaluări de funcții, reducerea intervalului la Fibonacci este mai mic cu 17% decât la secțiunea de aur.

Acest avantaj se obține însă pe baza specificării în avans a numărului de evaluări de funcții.

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Formularea problemei:

$$(\mathbf{x}_1^*, \mathbf{x}_2^*, \dots, \mathbf{x}_n^*) = \arg \min f(\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_n). \quad (26)$$

 $n > 1$

Nelder și Mead (1965) - metoda simplexului descendent:

- E simplă conceptual și are o natură geometrică;
- Nu are nevoie de un algoritm de minimizare 1D;
- Nu este foarte eficientă dpdv al efortului de calcul;
- E frecvent utilizată dacă efortul necesar evaluării funcției este mic;
- Nu trebuie confundată cu metoda simplex a programării liniare;

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

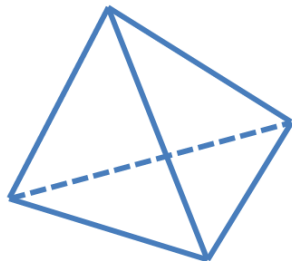
Simplex = poliedru cu $n + 1$ vârfuri

$n = 1$

$n = 2$

$n = 3$

- nu este neaparat regulat;
- ne interesează cele nedegenerate (cu măsura nenulă).

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Idea: simplexul se "mișcă" în spațiul n -dimensional, până când se întâlnește un minim.

Inițializarea: este nevoie de $n + 1$ puncte de start.

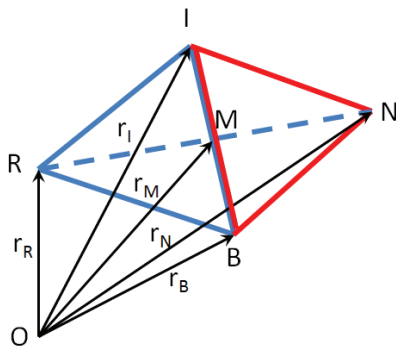
Mișcările:

- reflectare
- expansiune
- contracție parțială
- contracție totală

mută (în general) vârful căreia îi corespunde cea mai proastă valoare a funcției obiectiv.

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Reflectarea - mișcarea punctului cel mai prost se face prin simetrie față de centrul feței opuse a.î măsura simplexului să se conserve.

Simplex IBR, unde
 $f(B) < f(I) < f(R)$

(B = bun, I = intermediar, R = rău)

M - mijlocul segmentului IB:

$$\mathbf{r}_M = (\mathbf{r}_I + \mathbf{r}_B)/2$$

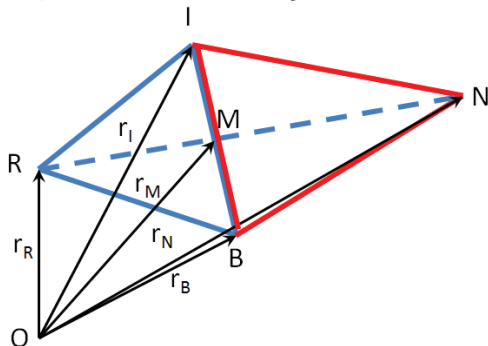
$$\|\mathbf{MN}\| = \|\mathbf{RM}\|$$

$$\mathbf{r}_N = \mathbf{r}_M + \mathbf{MN} = \mathbf{r}_M + \|\mathbf{MN}\| \frac{\mathbf{RM}}{\|\mathbf{RM}\|} = \mathbf{r}_M + \mathbf{r}_M - \mathbf{r}_R = 2\mathbf{r}_M - \mathbf{r}_R. \quad (27)$$

Dacă $f(N) < f(R)$ atunci reflectarea este reușită, noul simplex IBN

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Expansiunea - e o mișcare făcută pentru a accelera căutarea.

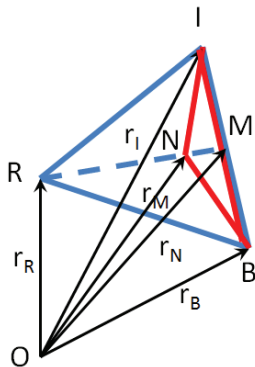
Simplex IBR, unde
 $f(B) < f(I) < f(R)$
 $\mathbf{r}_M = (\mathbf{r}_I + \mathbf{r}_B)/2$
 $\|MN\| > \|RM\|$

$$\mathbf{r}_N = \mathbf{r}_M + \mathbf{MN} = \mathbf{r}_M + \|MN\| \frac{\mathbf{RM}}{\|RM\|} = \mathbf{r}_M + g(\mathbf{r}_M - \mathbf{r}_R). \quad (28)$$

$g > 1$. Uzual $g = 2$. După expansiune măsura simplexului crește.
 "Expansiunea" cu $g < 1$ se numește tot reflectare.

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Contractarea parțială - se face atunci când simplexul ajunge într-o vale și el încearcă să pătrundă mai adânc în vale.

Simplex IBR
 $f(B) < f(I) < f(R)$
 $\mathbf{r}_M = (\mathbf{r}_I + \mathbf{r}_B)/2$

$$\mathbf{r}_N = \mathbf{r}_M + \mathbf{MN} = \mathbf{r}_M + b\mathbf{MR} = \mathbf{r}_M + b(\mathbf{r}_R - \mathbf{r}_M). \quad (29)$$

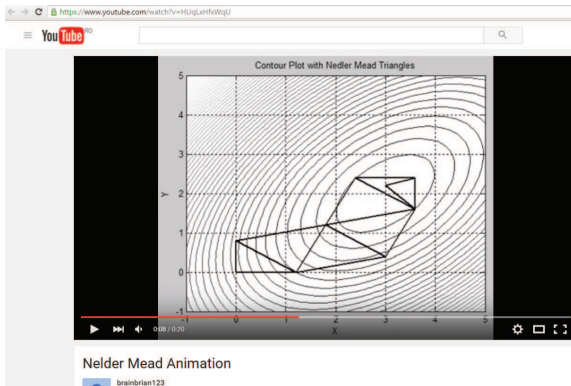
$b \in (0, 1)$, în mod uzual $b = 0.5$

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

<https://www.youtube.com/watch?v=HUqLxHfxWqU>

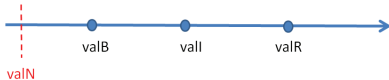
Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Algorithm - se bazează pe reflectare și în funcție de rezultat se încearcă alte mișcări

```
; inițializare simplex  
P1 = ...  
P2 = ...  
P3 = ...  
g = 2 ; factor de expansiune  
b = 0.5; factor de contractare parțială  
; sortare [B, I, R, valB, valI, valR] = sortează(P1,P2,P3)  
repetă  
    ; încearcă reflectare  
    M = (B + I)/2  
    N = 2 M - R  
    valN = f(N)
```


Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

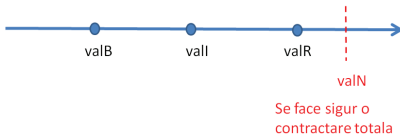

Încerc expansiune

```
; cazul 1
dacă valN < valB ; sunt în direcția bună, încerc accelerare
    ; încerc expansiune
    Nexp = M + g(M-R)
    valNexp = f(Nexp)
    dacă valNexp < valN
        ; expansiune reușită
        R = I
        I = B
        B = Nexp
        valR = valI
        valI = valB
        valB = valNexp
    altfel
        ; reflectare reușită
        R = I
        I = B
        B = N
        valR = valI
        valI = valB
        valB = valN
```


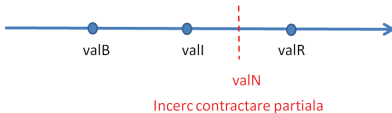
Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

; cazul 2

dacă $valN > valR$; sunt într-o direcție total greșită
; se face contracție totală păstrându-l pe cel mai bun
 $N = (B+R)/2$
 $[B, I, R, valB, vall, valR] = \text{sortează}(B, M, N)$

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

; cazul 3

dacă $valN \in (valR, valI)$;

; încerc contractare parțială

$Nc = M + b(R-M)$

$valNc = f(Nc)$

dacă $valNc < valN$

; contractare parțială reușită

$[B, I, R, valB, valI, valR] = \text{sortează}(B, I, Nc)$

altfel

; reflectare reușită, dar același B

$R = N$

$valR = valN$

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Ramane doar reflectarea

; cazul 4

dacă $valN \in (valI, valB)$;

    ; reflectare reușită, același B

$R = I$

$I = N$

$valR = valI$

$valI = valN$

până când (criteriu)

Metoda simplexului descendent (Nelder-Mead)

Criteriul de oprire

- Este delicat în orice optimizare multidimensională deoarece nu există posibilitatea de a aplica tehnici de încadrare, deci nu se poate cere o toleranță pentru fiecare variabilă independentă;
- Exemple de criterii de oprire:

1.

$$\|valB_{nou} - valB\| \leq \varepsilon \|valB\| + eps \quad (30)$$

2.

$$\|B_{nou} - B\| \leq \varepsilon \|B\| + eps \quad (31)$$

3. Numărul de evaluări de funcții $\geq$ o valoare impusă.

- Oricare din criterii poate conduce la o soluție proastă, de aceea se recomandă restartarea algoritmilor din punctul în care se pretinde că s-a găsit minimul.

Metoda Powell

Formularea problemei:

$$(x_1^*, x_2^*, \dots, x_n^*) = \arg \min f(x_1, x_2, \dots, x_n). \quad (32)$$

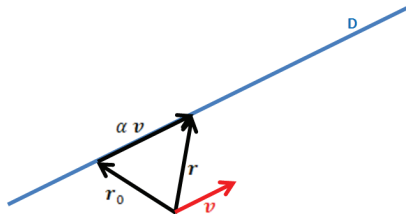
$n > 1$

- Metoda Powell are nevoie de un algoritm de minimizare 1D ca parte a strategiei de calcul.

Metoda Powell

Reamintire: ecuația vectorială a unei drepte în spațiul nD.

Dreapta care conține
punctul $\mathbf{r}_0$ și are direcția
 $\mathbf{v}$

$$\mathbf{r} = \mathbf{r}_0 + \alpha \mathbf{v} \quad (33)$$

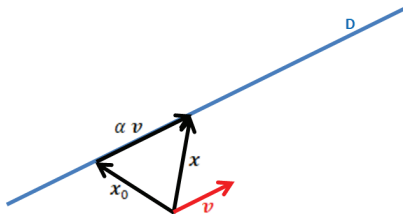
- $\mathbf{r}$ - vector de poziție;
- $\mathbf{r}_0$ - vector de poziție al unui punct fix pe dreaptă;
- α - coordonata de-a lungul drepte;
- $\mathbf{v}$ - vector (fix) ce orientează dreapta.

Metoda Powell

Minimizarea după o direcție a unei funcții de mai multe variabile

$$f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R} \quad f(\mathbf{x}) = f(x_1, x_2, \dots, x_n)$$

$$f(\mathbf{x})|_{\mathbf{x} \in D} = f(\mathbf{x}_0 + \alpha \mathbf{v})$$

Se definește $t : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$

$$t(\alpha) = f(\mathbf{x}_0 + \alpha \mathbf{v})$$

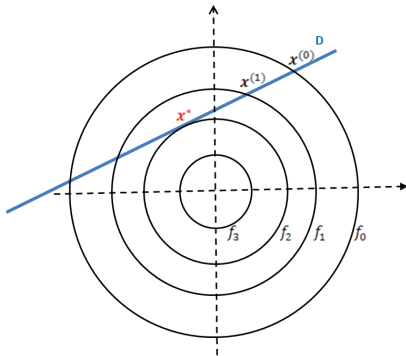
unde $\mathbf{x}_0$ și $\mathbf{v}$ sunt date.

Problema minimizării nD funcției f după direcția $\mathbf{v}$ se reduce la problema minimizării 1D a funcției t .

Metoda Powell

Minimizarea după o direcție a unei funcții de mai multe variabile

Semnificație geometrică:


```

procedură [x,fmin] = linmin(x,v)
    [α,tol,fmin] = secțiunea_aur(...,f1D,...)
    x = x + αv
retur

```

$$f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$$

$$f(x_1, x_2) = x_1^2 + x_2^2$$

$$f_3 < f_2 < f_1 < f_0$$

- Minimul după direcția D se află pe cercul cu centrul în origine, tangent la D.
- Minimizarea nu se face exact.

funcție $[t] = f_1 D(\alpha)$
 $t = f(\mathbf{x} + \alpha \mathbf{v})$
întoarce t

Metoda Powell

Ideea: căutări succesive pe n direcții liniar independente $\mathbf{v}^{(i)}$, $i = 1, n$.

- Inițializare $\mathbf{x}^{(0)}$
- Direcția $\mathbf{v}^{(1)} \Rightarrow D_1: \mathbf{x} = \mathbf{x}^{(0)} + \alpha \mathbf{v}^{(1)} \Rightarrow \alpha_1$ prin minimizare;
Minimul după această direcție: $\mathbf{x}^{(1)} = \mathbf{x}^{(0)} + \alpha_1 \mathbf{v}^{(1)}$
- Direcția $\mathbf{v}^{(2)} \Rightarrow D_2: \mathbf{x} = \mathbf{x}^{(1)} + \alpha \mathbf{v}^{(2)} \Rightarrow \alpha_2$
Minimul: $\mathbf{x}^{(2)} = \mathbf{x}^{(1)} + \alpha_2 \mathbf{v}^{(2)}$
- În general $\mathbf{x}^{(i)} = \mathbf{x}^{(i-1)} + \alpha_i \mathbf{v}^{(i)}$ unde α_i se determină prin minimizare după direcția $\mathbf{v}^{(i)}$, $i = 1, n$.

Dacă $|f(\mathbf{x}_n) - f(\mathbf{x}_0)|$ e mare, atunci se reia căutarea cu o nouă inițializare, e.g. $\mathbf{x}_{\text{nou}}^{(0)} = \mathbf{x}^{(n)}$.

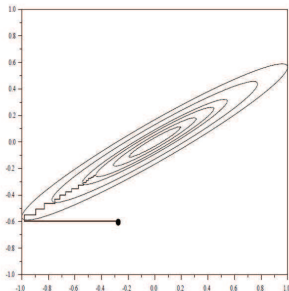
"Iterație" în metoda Powell = calculul unui minim aproximativ pornind dintr-o inițializare și făcând n minimizări consecutive după direcțiile $\mathbf{v}^{(i)}$.

Metoda Powell

Ideea: căutări succesive pe n direcții .

Căutarea după direcțiile axelor s-ar putea să ducă la o convergență foarte lentă.

Ex - vale îngustă, iar axa văii nu coincide cu nicio direcție de căutare.

⇒

Trebuie ca setul de direcții de căutare să fie adaptat funcției, a.î. avansul către minim să fie cât mai rapid.

Metoda Powell

Setul de direcții se ajustează după fiecare iterație Powell, pe baza informațiilor obținute la acea iterație.

Ideea:

1. se elimină o direcție din cele n ;
2. se adaugă direcția $\mathbf{v}^{(m)}$ a deplasării medii

$$\mathbf{v}^{(m)} = \mathbf{x}^{(n)} - \mathbf{x}^{(0)} \quad (34)$$

3. noua inițializare se determină făcând încă o minimizare după direcția $\mathbf{v}^{(m)}$

$$\mathbf{x}_{\text{nou}}^{(0)} = \mathbf{x}^{(n)} + \alpha_{n+1} \mathbf{v}^{(m)} \quad (35)$$

Elementul cheie este alegerea direcției eliminate.

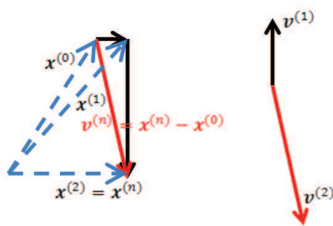
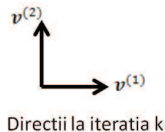
Există două tehnici posibile.

Metoda Powell

Metoda Powell de bază:

- se elimină întotdeauna $\mathbf{v}^{(1)}$;
- se renumerează direcțiile ($\mathbf{v}^{(2)}$ devine $\mathbf{v}_{\text{nou}}^{(1)}$, etc.);
- se adaugă $\mathbf{v}^{(m)}$ ca ultimă direcție.

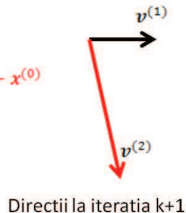
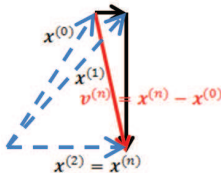
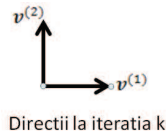
Poate da rezultate proaste dacă direcțiile adăugate tind să devină aproape coliniare cu unele din direcțiile existente.

Metoda Powell

Metoda Powell modificată:

- se elimină direcția cea mai bună $\mathbf{v}^{(j)}$ (după care funcția a avut cea mai mare scădere la iterația curentă);
- se pune $\mathbf{v}^{(n)}$ în locul lui $\mathbf{v}^{(j)}$;
- se adăuga $\mathbf{v}^{(m)}$ ca ultimă direcție.

Metoda Powell modificată

Date: inițializarea $\mathbf{x}_0$, direcțiile inițiale $\mathbf{v}_i$, $i = 1, \dots, n$

$f_0 = f(\mathbf{x}_0)$

repetă

dfmax = 0

; cea mai mare scădere a funcției

j = 0

; direcția cu cea mai mare scădere

xv = x0, fv = f0

pentru i = 1, n

; parcurge direcțiile

[xn, fn] = linmin(xv, v_i)

; minimizează pe direcția v_i

dacă |fn - fv| > dfmax **atunci**

; am găsit o scădere mai mare

dfmax = |fn - fv|

j = i

xv = xn

; actualizează x și f(x)

fv = fn

vm = xn - x0

; direcția medie

deltaf = |fn - f0|

; variația funcției la iterația curentă

v_j = v_n

; pune direcția v_n pe poziția j

v_n = vm

; pune direcția v_m pe ultima poziție

[x0, f0] = linmin(xn, vm)

; determină noua inițializare

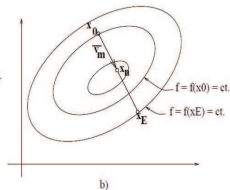
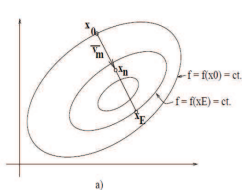
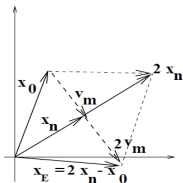
până când deltax < eps

Condiția de oprire ar putea fi de tip relativ:

$$|f(\mathbf{x}^{(n)}) - f(\mathbf{x}^{(0)})| \leq \text{ftol} \cdot ((f(\mathbf{x}^{(n)}) + f(\mathbf{x}^{(0)}))/2 + \text{eps})$$

Metoda Powell

Îmbunătățiri - uneori este mai bine să nu se modifice direcțiile de căutare.

$$\begin{aligned} \mathbf{x}_E &= \mathbf{x}_n + \mathbf{v}_m = \\ &= 2\mathbf{x}_n - \mathbf{x}_0 \end{aligned}$$

b): $f(\mathbf{x}_E) \geq f(\mathbf{x}_0) \Rightarrow$ nu se modifică direcțiile.

Metoda Powell

Îmbunătățiri - uneori este mai bine să nu se modifice direcțiile de căutare.

Dacă la iterația curentă scăderea nu se datorează cu precădere unei anumite direcții, adică dacă

$$f_0 - f_n \gg \Delta f_{\max}$$

unde $\Delta f_{\max}$ este scăderea cea mai mare (după direcția j)
 $\Rightarrow$ nu se modifică direcțiile.

Metoda Powell

Ordin de complexitate

- Se dem. că metoda Powell de bază aplicată unei funcții pătratice de n variabile conduce la minim după n iterații $\Rightarrow n(n+1)$ minimizări 1D $\Rightarrow O(n^2)$ dacă se consideră ca operație elementară minimizarea unei funcții 1D
- Dacă funcția nu e pătratică sunt necesare mai multe iterații.
- În metoda modificată se pierde ordinul de complexitate pătratic, dar algoritmul devine mai robust.